

УДК 821.161.2.Ірванець

Ольга ПОГОРЄЛОВА

аспірантка,
Донецький національний університет

«БАТЬКИ В ЛІТЕРАТУРІ» В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ОЛЕКСАНДРА ІРВАНЦЯ

У статті виявлено ставлення О. Ірванця до попередників, акцентовано зв'язок із сучасниками: Ю. Андруховичем, В. Небораком. Запропоновано інтертекстуальне прочитання творчого доробку О. Ірванця з метою виявлення впливів на нього попередників (за Г. Блумом). Простежено значення паратекстів (присвят, епіграфів, назв), парафраз і цитат для комунікації автора з читачем.

Ключові слова: «страх впливу», інтертекстуальність, паратекст, пастиш, іронія, постмодерна гра.

На думку Г. Блума, існують письменники-попередники, «батьки в літературі» (Дж. Мільтон, В. Шекспір, П.Б. Шеллі), чий внесок у розвиток літератури беззаперечний, і «сини в літературі», тобто ті письменники, які з'явилися потім, занадто пізно для того, щоб створити щось величне, «запізнилися в літературі». Усі вони знаходяться під безсумнівним впливом попередників, якщо навіть не знайомі з їхньою творчістю. Сучасні письменники прагнуть зайняти місце своїх «батьків», підтвердити власну оригінальність, і саме в цьому бажанні, за Г. Блумом, криється «страх впливу» – ознака сучасного літературного процесу [2, 132].

В українській літературі письменниками-попередниками були І.П. Котляревський і Т.Г. Шевченко – не лише завдяки творчому генію, а й використанню української мови. Наступні покоління митців демонстрували своє ставлення до «батьків»: від наслідування (феномен «котляревщини») – до критики і деструкції (спалення «Кобзаря» М. Семенком).

Літературне угруповання «Бу-Ба-Бу» в 1985 році вирішило творити нову літературу, відмінну від тодішньої панівної і від «мінорної» тенденції загалом. Сама ідея – бурлеск-балаган-буфонада – суттєво позначена впливом І.Котляревського, ефект посилюють публічні читання, перфоманси, відчутно карнавальні

дійства. Угрупування «Бу-Ба-Бу» (розшифровується як бурлеск-балаган-буфонада) виникло 17 квітня 1985 року у Львові, коли відбулася зустріч Віктора Неборака й Олександра Ірванця (Юрій Андрухович, організатор зустрічі, був відсутній). Перший публічний виступ групи відбувся 22 грудня 1987 року в Київському молодому театрі, найгучнішим же стала поезоопера «Крайслер Імперіал». Назва, за висловом В. Неборака, мала стати в тогочасній літературній ситуації «радикальним способом подолання депресії, антидепресантом». Кожний із письменників отримав свій «титул»: Ю.Андрухович, як найстарший, став Патріархом, В. Неборак – Прокуратором, а сам О. Ірванець – Підскарбієм (в одному з інтерв'ю натякає на легенду про апостолів, якої не було б без Підскарбія).

Тамара Гундорова у праці «Кітч і література» визначає базові положення групи, наголошуючи на її кітчевості: «Сцена як місце дії, діалогізм як форма драматичного дійства, театралізація як композиція, персонажність, маска і бахтіанство як ідеологія. Постійна метафора для «Бу-Ба-Бу» – маска... Творцем масок став Неборак. Деконструкцією маски, розкладаючи її на кілька іпостасей і поєднуючи її в одну персонажність, займався Андрухович. Деструкцію маски, аж до абсурду, здійснював Ірванець» [4, 239].

Ю. Шевельов так писав про угруповання: «Бу-ба-Бу сьогодні вже не тільки дитяча гра, а, певно, і від початку не зовсім було [...], хоч уже достеменно відомо, що це постмодернізм, постфевдалізм, поствандалізм, постокультизм і ще там щось... це вже література, зі своєю філософією (так!), світоглядом (так!), стилістикою (так!), посміхом (так!), переляком (так!). Окрема галузка літератури і літературної традиції, яку в старому, ще бубівському стилі назв'їм Го-Гай-Го – Гофман, Гайне, Гоголь» [14, 68].

Самі ж члени угруповання так відгукуються про свою творчість: «Ми не мали чітко сформульованого маніфесту, наш маніфест таїться в нашій назві. Бурлеск, балаган, буфонада – цим все сказано <...>, ми створили нові правила гри <...>, ми повернули гру в поезію. Самовихваляння було елементом нашої гри, як і самоіронія» [2, 21]. В. Неборак писав: «... *БУнтом БУде БУБАБУ/ Від азБУк голова слаБа/ гуБами виБухає Бард/чим світ кричить – кричить театр/ зіграєш віри якого варт/ потрапиш в рай (чи на Монмартр)/БУ смерті і безсмертю БУ/ І БУ і БА і*

БУБАБУ» [2, 234]); О. Ірванець підкреслював: «*Вклякніть, белетристи, / Від Благої Вісти! / Ми – не просто Хтось Там, / Ми є Бубабісти»* [6,74]. О. Ірванець називає особливістю української літератури феномен страдництва, саме тому угруповання вирішило писати не нудно: «не вийшло бути ліричними, мінорними поетами – задля того, щоб пропорція мінорної поезії в українській творчості зменшувалася» [8].

Український постмодернізм у його бубабістській формі виникає як театралізація життя і є поліморфним явищем: літературним і водночас національним, лінгвістичним, соціальним, гендерним, політичним. Окрім трансформації мови, бубабізм здійснює деперсоналізацію «я», розбиваючи його на маски-персонажі та конструюючи над-«я» – багатолике і багатовимірне. Особливістю такого раннього постмодернізму стає і те, що він не лише постає як художня практика й претендує започаткувати новий художній стиль бубабу, але й є формою культурної критики, яка здійснює переформулювання національної культурної парадигми, передусім в аспекті масової культури [4, 121-122].

Постмодернізм загалом критичний щодо ідеалів цілості та органічності української культури. Література для бубабістів – річ віртуальна, яку можна перетасовувати, присвоювати і доповнювати як віртуальну реальність. Національну літературу перетворено на списки авторів і цитат. Власне постмодерністська інтенція «Бу-Ба-Бу» полягає в тому, на думку Ю. Андруховича, щоб «ліквідувати хоч деякі порожнини в тому роздертому на шмаття і розрідженому просторі, котрий іменується українською культурою» [2, 35].

У той час, коли зв'язок з І. Котляревським має місце на рівні ідеології побутування, присутність Т. Шевченка більш предметна і має декілька виявів. Так, письменник постає адресатом невеликої поезії із жанровим визначенням «лист», датованої липнем 1991 року, що входить до циклу «Листи з Олександрії»:

*Якась вона, Тарасе Григоровичу,
Ця наша життя невкусна –
Суцільні тобі Репніни
Та Полусмакови* [7, 59].

Стримано-офіційна характеристика адресата – Т. Г. Шевченка – виступає антитезою до змісту «Листа до Т. Г. Шевченка, українського письменника, революціонера й демократа», в якому

обігруються алюзії, семантичні значення прізвищ жінок, близьких поетові, – Варвари Репніної (ріпа – гіркий овоч) та Ликери Полусмакової (щось несмачне), завдяки яким «жизнь невкусна». Так, княжна Варвара Репніна, українська аристократка, закохана в Шевченка, для нього була другом і сестрою, за його висловом «тихим ангелом»; інша ситуація – з Ликерою Полусмаковою, кріпачкою, з якою поет мріяв одружитися, однак дівчина покинула митця після заручин. Отож, перед нами коротка сентенція на тему кохання, прізвища ж реальних осіб набувають статусу загальних назв, що підтверджує форма множини, та позначають дві протилежності: закохану дівчину-друга та кохану, яка не відповіла взаємністю.

О. Ірванець звертається до творів Т. Шевченка як до джерела епіграфів, щоб окреслити тему і посилити вагомість думки, що ілюструє «Другий нежданий верлібр» (з циклу «Два нежданих верлібри»). Епіграфом є рядок із поезії «О люди! Люди небораки!»: *«Ви ж таки люди, не собаки»*. У цьому творі піднімається проблема бездуховності суспільства на прикладі голодної подертої собаки, яка не дочекалася допомоги:

*Якби в нас було правове суспільство,
Я першим подав би позов:
«Олександр Ірванець versus країна, людство, весь світ»
За очі щенної суки, котра уклала приречено
Перед торговкою у м'ясному ряду [7, 80].*

У Т. Шевченка навпаки – в центрі постають люди з понівеченою долею, автор удається до аналогій «царі-псарі», «люди-собаки»: *«Дивлюсь: неначе ті ягнята / Ідуть задрипані дівчата./ А дід (сердешний інвалід)/ За ними гнеться, шкандибає,/ Мов у кошару заганяє/ Чужу худобу» [13, 570]*. О. Ірванець, як і Т. Шевченко, очікує суду, щоб встановити справедливість. Коли Т. Шевченко тільки запитує: *«Чи буде суд! Чи буде кара! Царям, царят на землі?» [13,571]*, то О. Ірванець уже стверджує:

*На жаль, я маю підозру,
Що зможу подати цей позов,
Хіба-що тільки як зустрічний
В часі розгляду моєї власної справи
На Страшному Суді [7, 81].*

Третім виявом впливу є алюзії, цитати без підпису, однак настільки відомі, що не потребують встановлення авторства – в поезії «Українсько-німецький розмовник». Порівняємо уривок із «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм, в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє»:

Німець скаже: «Ви моголи».

«Моголи! Моголи!»

Золотого Тамерлана

Онучата голі»

Німець скаже: «Ви слов'яни»

«Слов'яни! Слов'яни!»

Славних прадідів великих

Правнуки погані [13, 277].

Твір О. Ірванця складається з діалогічних спроб ідентифікації, дві строфи в ньому натякають на прототекст: *«Німець каже: Ви слов'яне?/ – Слов'яне! Слов'яне! / Наше слово полум'яне / Повік не зов'яне!/ Німець каже: Ви моголи? – Моголи! Моголи!/ Брюса Лі і Айрошянке / Продовження кволе» [7, 93].* Темою поезії є іронічна спроба самоідентифікації українців, але в той час, коли Т. Шевченко завершує послання закликом схаменутися, що породжує надію, О. Ірванець надії не полишає, адже постмодерне мистецтво знищує сподівання: *«Наша слава кучерява / не вмере, не поляже./ Або, може, і поляже./ Як вже німець скаже» [7, 94].*

Окрім згаданих письменників, у творах О. Ірванця простежуються згадки, натяки, парафрази і звернення ще до одного автора – Патріарха, «батька» угруповання «Бу-Ба-Бу», Юрія Андруховича. Ю. Андрухович незримо і зашифровано присутній у ранньому оповіданні О. Ірванця «Загибель Голяна». Головний герой цитує його поезію «Музей старожитностей» із третьої збірки «Екзотичні птахи і рослини» 1991 року, яку вважають найбільш «балаганно-ярмарковою», у дусі «Бу-Ба-Бу», однак власне текст ми пізнаємо лише за парафразою (*«щось таке прочитав... якась парочка ходить... по старому-старому дому, гобелени висять, потім ще якісь слова непонятні, потім вони самі себе в дзеркалах бачать. Зрештою, цей поет тож на букву «А»...»*) [9, 141]. У Юрія Андруховича:

«Як ми ходимо обоє

Нетрями старого дому!..

*Гобелени і гобої
Славлять пару невідому,
ніби бачать
нашу змову:
кожен дотик –
теплий спалах.
І тоді ми знову (й знову)
переходимо
в дзеркалах» [1, 98].*

Твором про твір, пастишем на такий же пастиш є поезія «Чумак Хокайдо» з приписом «згадуючи Юрка Ямайку», таким чином О. Ірванець поєднує назву прототексту з його автором – відомий «Козак Ямайка» Ю. Андруховича. В обох творах ліричний герой постає у чужорідному середовищі і сумує за рідним краєм, поезія написана в формі потоку свідомості, без розділових знаків, адресована найближчому товаришеві. Штучність, абсурдність ситуації підкреслює специфічна лексика, не поєднувана з українським середовищем побутування козаків, чумаків. Так, у Ю. Андруховича:

*О скільки конику-братику крутих чудасій на світі
Дивився б допоки круки не вип'ють очей а мало
По сей бік багама-мама по той бік пальми гаїті
І вежі фрїтауна бачу як вийду вночі за бунгало [3, 104].*

У той час, як Ю. Андрухович творить світ (козак Ямайка став справжнім символом української літератури 90-х років), О. Ірванець мав на меті відтворити вже побудоване, ввести ігрові елементи: «*О як же волику-сан подібна земля до пляцка / О скільки сенсей-круторогий на пляцку тим плутанини / По сей бік курили рили по той бік аляска ляска / А поруч із хвиль і піни здіймаються хвилі піни*» [7, 96]. Автор обіграє японське середовище, використовуючи лексеми «гейші», «харакірі», «кімоно», «ієрогліф» поруч із українськими діалектними «пляцок», «гранчак», просторічними «фрухти», «чиряк», «хана»; творить фразеологізми на основі поєднання двох культур: *стрибнути в бамбук, кружеляти sake*, завдяки чому твір відходить від оригіналу, перетворюється на цілком самостійний, прихований зміст якого відкривається досвідченому читачеві, знайомому з «Козаком Ямайкою».

Промовистою є назва-присвята в поезії «Юркові, самому собі й Вікторові. Саме в такій послідовності», датована 1999 роком, що будується з багатьох інтертекстуальних елементів. Паратекстуальність назви спрямована до культурної пам'яті читача і приховує у собі склад угруповання «Бу-Ба-Бу» – Юрія Андруховича, власне Олександра Ірванця та Віктора Неборака, до яких і звертається автор. Така послідовність зумовлена датами народження поетів – 13 березня 1960, 24 січня 1961 і 9 травня 1961 року відповідно.

Вислів *«веселий перевізник Харитон»* є травестійною алюзією до давньогрецької міфології, у якій Харон – мовчазний перевізник померлих душ через ріку Стікс, тож згадка про нього може вказувати як і на наближення смерті (*«сорокаріччя дихає в обличчя»*), так і на забуття, що хвилює кожного поета. Буквосполучення *«всі бу-ба-бу і шабадабада»* сприймаються як сакральні слова на зразок «сезам» чи «абракадабра», водночас несуть вагоме інтертекстуальне навантаження. Так, назва «Бу-Ба-Бу» стає загальним поняттям і може характеризувати як літературне угруповання, так і принципи, що знаменують творчі погляди його членів – бурлеск, балаган, буфонаду. Буквосполучення «шабадабада» має у собі декілька прихованих смислів: по-перше, автоінтертекст поезії «Короткий лист до Олесі» (з циклу «Листи з Олександрії»):

*«шабадабада шабадабада
мужчина і жінка
шабадабада шабадабада
двадцять років по тому
напевно і неодмінно
зустрінуться знову
і говоритимуть про
шабадабада шабадабада...»* [10, 689].

Ця поезія, у свою чергу, має інтертекстуальний зв'язок із відомим кінофільмом французького режисера Клода Лелюша «Чоловік і Жінка» 1966 року («Un homme et une femme»), а також є алюзією-відповіддю на поезію І.Франка «Лист із Бразилії»: *«Сусіди любі! Пише вам Олеся...»* [11, 226]. Таким чином розгортається діалог між українською і французькою культурами, між двома поезіями та між минулим і сучасністю. Водночас це

буквосполучення є своєрідним евфемізмом, бо приховує слова, які автор замовчує («говоритимуть про шабадабада», «мудрішими аж на цілих шабадабада», «абсолютно не шабадабада»), перед нами виступає відкритий для читацького акту творення-дописування текст, що має чимало варіантів рецепції.

По-друге (повертаємося до поезії-присвяти), таку назву має альбом 1998 року (за рік до написання поезії) рок-гурту «Мертвий півень», авторами пісень якого постають усі троє письменників, тож у цьому випадку «шабадабада» є алюзією сучасної музичної культури, і алюзією творчого проекту, що своєрідним чином знову поєднує Ю. Андруховича, О. Ірванця та В. Неборака.

У рядках «це лиш антракт! Ще буде друга дія! / це ж наша «*La Divina Commedia*», згадуючи «Божественну комедію» Данте Аліг'єрі, автор порівнює життя з театральним дійством і водночас із головним творінням, підкреслює прагнення до пошуку істини в житті (чому присвячена поема Данте). Задля артистичності О. Ірванець вплітає у свій текст перший рядок із «Божественної комедії», не вдаючись до перекладу, і в цьому випадку цитата стає первинним засобом комунікації, елементом словника (за Н. Фатєєвою): «*Nel mezzo del cammin di nostra vita...*» («На півшляху свого земного світу...» [5, 23]). Думку продовжує інтертекст поезії В.Стуса «Ярій, душе, ярій, а не ридай!» [11, 332], однак заклик О. Ірванця пом'якшується внаслідок заміни протиставного сполучника «а» єднальним сполучником «та». Варто зазначити, що цитата В. Стуса перетворюється в гіперцитату, адже зазначений твір має присвяту – «Пам'яті А.Г.», тобто присвячений відомій художниці-дисидентці Аллі Горській, яка загинула в сорокарічному віці.

Період сорокаріччя власного життя автор окреслює парафразою «середній вік. Часи середньовіччя, протиставляючи цьому «золоті роки», тобто молодість, таким чином порівнює життєвий вік і культурно-історичні періоди розвитку мистецтва і людства в цілому.

О. Ірванець звертається до цієї ж теми підведення підсумків життя через 13 років у творі «Юркові, самому собі і Вікторові – II».

*Ти не робиш вже кроки по чужих слідах.
П'ятдесят два роки [7,123].*

У зневажливо-іронічній формі автор перераховує хиби і невдачі товариша (і власні, виходячи з назви), вдається до порівняння з мультиплікаційною качкою Дональдом Даком, використовує нецензурну лексику (як один із прийомів «Бу-Ба-Бу»), як протиставлення цьому непередбачуваною є кінцівка – обіцянка-пророцтво про сузір'я, що чекатиме вже після смерті.

Продовжує тему смерті й безсмертя як такою поезія з назвою-присвятою, що не відбулася: «Вірш, який мав бути присвячений Юркові» (2013). Письменник перераховує загиблих музикантів, подаючи лише імена. Маються на увазі Джон Леннон і Джордж Харрісон, які входили до складу «Beatles», Джим Моррісон («The Doors») та Джиммі Хендрікс. Однак незважаючи на сумний список, завершення оптимістичне і відкрите, що досягається повторенням рядка, як властиво пісні, і прийомом умовчання:

*Одягнувши чорне пальто,
Смерть потроху всіх прибирає.
Тільки з «АББА» ніхто,
Тільки з «АББА» ніхто,
Тільки з «АББА» ніхто не вмирає... [7,117].*

Завдяки введенню різних за функціональним навантаженням і походженням цитат, поєднанню найбільш знакових мистецьких творів поезія О. Ірванця зацікавлює широке коло реципієнтів. Автор будує діалог із письменниками-попередниками, залучаючи до нього читачів. Під час прочитання поезії варто розуміти, що авторська інтерпретація може бути зорієнтована на конкретного реципієнта чи на групу реципієнтів, які розпізнають міжтекстові зв'язки і зрозуміють авторські інтенції, модальні нюанси тексту. Інші читачі можуть просто не помітити цих інтертекстуальних відсилань, сприйнявши текст без закладеної в нього системи міжтекстових конотацій. Інтертекстуальність є мірою художньої ваги твору, адже в ній знаходить вираження механізм збереження та нагромадження культурної інформації, що через поєднання з інтертекстом допомагає запобігти вузькому прочитанню, зумовленому художніми особливостями конкретної епохи. Саме це і демонструє творчість О. Ірванця, що апелює до культурної пам'яті різних історичних періодів і сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрухович Ю. Екзотичні птахи і рослини з додатком „Індія” [Коллекція віршів] / Юрій Андрухович. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. – 112 с.
2. Блум Х. Страх впливння. Карта перечитывания. / Х. Блум. – Пер. с англ. / Пер., сост., примеч., послесл. С. А. Никитина. – Екатеринбург : Урал, 1998. – 352 с.
3. «Бу-Ба-Бу» (Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак): Вибрані твори: Поезія, проза, есеїстка / Авторський проект, упоряд., бібліограф. відомості та прим. Василя Габора. – Львів : ЛА «Піраміда», 2007. – 392 с.
4. Гундорова Т. Кітч і література / Тамара Гундорова. – К. : Факт, 2008. – 284 с.
5. Dante Alighieri. La Divina Comedia. / Dante Alighieri. Режим доступу: <http://www.ellibrototal.com/ltotal/?t=1&d=1,3,1,1,1>. – Дата доступу: 05.09.2013.
6. Данте Аліг'єрі. Божественна комедія. Поема / Данте. – Пер. з іт. Є.А. Дроб'язко. – Харків: Фоліо, 2008. – 608 с.
7. Ірванець О.В. Вибране за 33 роки: поезії / О.В. Ірванець. – К. : Laurus, 2013. – 176 с.
8. Ірванець О. «Нехай від заходу до сходу всі чують Радіо Свободу» / інтерв'ю Т.Ярмошук. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25074902.html> – Дата доступу: 15.09.2015.
9. Ірванець О. Очамимря: [повість та оповідання] / О. Ірванець. – К. : Факт., 2003. – 184 с.
10. Ірванець О.В. Сатирикон-XXI / О.В. Ірванець. – Харків : Фоліо, 2011. – 763 с.
11. Стус. В. Вибрані твори / упор. Дмитро Стус / Василь Стус. – К. : Смолоскип, 2012. – 872 с.
12. Франко І. Твори: В 3 т. / І.Франко. – Т.1: Поезії. Поеми. – К. : Наук. думка, 1991. – С. 226.
13. Шевченко Т.Г. Кобзар / Т. Г. Шевченко. – К. : Дніпро, 1974. – 623 с.
14. Шевчук Н. “Бу-Ба-Бу”: контексти артистизму / Н. Шевчук // Слово і Час. – 2001. – № 4. – С. 64–68.

REFERENCES

1. *Andrukhovych Yu.* Ekzotichni ptakhy i roslyny z dodatkom „Indiya” [Kolektsiya virshiv] [Exotic birds and plants with the attachment “India” [Poetry collection]], Ivano-Frankivsk, Lileya-NV, 2002. 112 p. [In Ukrainian]
2. *Blum G.* Strakh vliyaniya. Karta perechityvaniya [The fear of influence. Map of the rereading], Yekaterinburg, Ural, 1998. 352 p. [In Russian]
3. «Bu-Ba-Bu» (Yuriy Andrukhovych, Oleksandr Irvanets', Viktor Neborak): Vybrani tvory: Poeziya, proza, eseyistyka (“Bu-Ba-Bu” [Yury

Andrukhovych, Oleksandr Irvanets, Viktor Neborak): Selected works: Poetry, prose, essays], Lviv, LA «Piramida», 2007. 392 p. [In Ukrainian]

4. *Hundorova T.* Kitch i literatura [Kitsch and the literature], Kyiv, Fakt, 2008. 284 p. [In Ukrainian]

5. *Dante Alighieri.* La Divina Comedia. Available to: <http://www.ellibrototal.com/ltotal/?t=1&d=1,3,1,1,1>. [In Italian]

6. *Dante Alighieri.* Bozhestvenna komediya [The Divine Comedy], Kharkiv, Folio, 2008. 608 p. [In Ukrainian]

7. *Irvanets' O.V.* Vybrane za 33 roky: poeziyi [Selected works for 33 years: poetry], Kyiv, Laurus, 2013. 176 p. [In Ukrainian]

8. *Irvanets' O.* «Nekhay vid zakhodu do skhodu vsi chuyut' Radio Svobodu» [“Albeit from west to east all hear Radio Svoboda”]. Available at: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25074902.html> [In Ukrainian]

9. *Irvanets' O.* Ochamymrya: [povist' ta opovidannya] [Ochamymrya [novel and short stories]], Kyiv, Fakt, 2003. 184 p. [In Ukrainian]

10. *Irvanets' O.V.* Satyrykon-XXI [The Satiricon-XXI], Kharkiv, Folio, 2011. 763 p. [In Ukrainian]

11. *Stus. V.* Vybrani tvory [Selected works], Kyiv, Smoloskyp, 2012. 872 p. [In Ukrainian]

12. *Franko I.* Tvory: V 3 t. [Selected works: in 3 volumes], Vol. 1: Poeziyi. Poemy, Kyiv, Nauk. dumka, 1991, P. 226. [In Ukrainian]

13. *Shevchenko T.H.* Kobzar [The Kobzar], Kyiv, Dnipro, 1974. 623 p. [In Ukrainian]

14. *Shevchuk N.* “Bu-Ba-Bu”: konteksty artystyzmu [“Bu-Ba-Bu”: contexts of artistry], *Slovo i Chas* [The word and the time], 2001, No. 4, pp. 64–68 [In Ukrainian].

АННОТАЦИЯ

Ольга Погорелова. «Отцы в литературе» в интерпретации Александра Ирванца

В статье выявлено отношение А. Ирванца к предшественникам, акцентирована связь с современниками: Ю. Андруховичем, В. Небораком. Предложено интертекстуальное прочтение творчества А. Ирванца с целью выявления влияний на него предшественников. Прослеживается значение паратекстов (посвящений, эпиграфов, названий), парафраза и цитат для коммуникации автора с читателем.

Ключевые слова: «страх влияния», интертекстуальность, паратекст, пастиш, ирония, постмодерная игра.

ABSTRACT

Olha Pohorelova. “Fathers in literature” in the interpretation by Olexandr Irvanets

The article includes intertextual analysis of creations by A. Irvanets on subject of the “anxiety of influence” (term by H. Bloom). The article deals with the specific nature of paratexts such as dedication, epigraph, title, paratext and citation for

communication with reader. Ukrainian postmodernism in its “bubabizm”-form (named after the group of post-modern poets, “Bu-Ba-Bu”) occurs as theatricality of life and is polymorphic phenomenon: literary and at the same time – national, linguistic, social, gender, political. In addition to transforming language bubabizm has depersonalization of “I”, breaking it to masks or characters and constructing over-“I” – multifaceted and multidimensional. The feature of this early postmodernism is the fact that it is not only presented as art practice and pretend to start a new artistic style (bubabizm), but also a form of cultural criticism, which carries a reformulation of the national cultural paradigm, especially in the aspect of popular culture. With the introduction of quotes different in their functional load and origin, combination of the most iconic works of art poetry O. Irvanets interest the wide range of recipients. The author builds a dialogue with predecesing writers, bringing readers to this process. Intertextuality is a measure of the weight of an artwork, as it finds expression mechanism of preservation and accumulation of cultural information that through a combination of intertext helps to prevent narrow reading, caused by the specific features of artistic era. That is demonstrating creativity by O. Irvanets that appeals to the cultural memory of different historical periods and present.

Key words: anxiety of influence, intertextuality, paratext, pastiche, irony, postmodern game.

Стаття надійшла до редколегії – 1.03.2015 – Article received by Editorial Board

Рецензент – доц. Цікавий С. А.

Reviewed by Doc. Serhii Tsikavyi